

Analiza rzeczywistych szlaków handlu towarami podrobionymi

Streszczenie

Wstęp

Globalizacja, ułatwienia w handlu i wzrost znaczenia gospodarczego własności intelektualnej – wszystkie te czynniki pełnią funkcję motoru napędowego wzrostu gospodarczego. Stwarzają one jednak również nowe możliwości poszerzania zakresu i skali działalności siatek przestępczych, pasożytowania na własności intelektualnej i zanieczyszczania szlaków handlowych towarami podrobionymi. Wiąże się to z poważnymi konsekwencjami dla gospodarki. Handel towarami podrobionymi nie tylko wywiera niekorzystny wpływ na wzrost gospodarczy, ale również odbija się negatywnie na możliwości dobrego rządzenia, podważa zasadę praworządności i osłabia zaufanie obywateli do rządu, co może w końcowym rozrachunku stanowić zagrożenie dla stabilności politycznej. W niektórych przypadkach towary podrobione mogą wywierać poważny wpływ na stan zdrowia i poziom bezpieczeństwa oraz na środowisko.

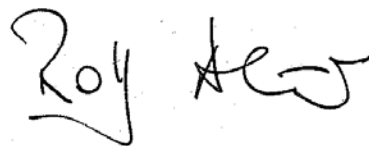
Precyzyjne informacje na temat szlaków handlu towarami podrobionymi mają kluczowe znaczenie dla możliwości podejmowania skutecznych, dostosowanych do sytuacji działań na szczeblu rządowym służących przeciwdziałaniu temu procederowi. Złożony charakter szlaków handlu towarami podrobionymi może stanowić poważną przeszkodę dla organów ścigania.

Z dużą satysfakcją informujemy, że nasze instytucje prowadziły skuteczną współpracę przy analizowaniu unikalnego zbioru danych dotyczących przypadków zajęcia towarów przez organy celne z całego świata w celu opracowania mapy szlaków handlu towarami podrobionymi. Pragniemy również podziękować Światowej Organizacji Celnej, Dyrekcji Generalnej Komisji Europejskiej ds. Podatków i Unii Celnej oraz Departamentowi Bezpieczeństwa Wewnętrznego Stanów Zjednoczonych za udostępnienie nam bezcennych danych dotyczących przypadków zajęcia produktów naruszających prawa własności intelektualnej przez organy celne.

Jesteśmy przekonani, że przeprowadzona przez nas analiza w istotny sposób przyczyni się do lepszego zrozumienia zjawiska handlu towarami podrobionymi i pirackimi. Mamy nadzieję, że niniejsza analiza ułatwi rządowi opracowanie ukierunkowanych działań politycznych w tym obszarze oraz wzmocni ramy zarządzania ustanowione w celu przeciwdziałania temu procederowi.

António Campinos
Dyrektor wykonawczy,
EUIPO

Rolf Alter
Dyrektor, OECD/GOV

Przedmowa

Poszerzający się zakres oraz skala zjawiska podrabiania towarów i piractwa, a w szczególności zjawiska handlu towarami podrobionymi, stanowią kluczowe wyzwania dla gospodarki światowej, która w coraz większym stopniu jest napędzana innowacjami. Zagrożenie dla gospodarki związane z tymi praktykami odbija się negatywnie na innowacyjności i hamuje wzrost gospodarczy, wywierając również niekorzystny wpływ na rządy, przedsiębiorstwa i konsumentów, jeżeli chodzi o kwestie związane ze zdrowiem, bezpieczeństwem i poziomem ochrony. Zorganizowane grupy przestępcze odgrywają coraz istotniejszą rolę w tych działaniach i czerpią istotne korzyści z działalności związanej z obrotem towarami podrobionymi i pirackimi.

Niniejsze badanie zostało przeprowadzone wspólnie przez OECD i Urząd Unii Europejskiej ds. Własności Intelktualnej (EUIPO), aby przedstawić decydom odpowiednio udokumentowane dowody empiryczne świadczące o powadze tego zagrożenia. Zgodnie z informacjami przedstawionymi we wspólnym sprawozdaniu OECD i EUIPO z 2016 r. pt. *Trade in Counterfeit and Pirated Goods: Mapping the Economic Impact* (Handel towarami podrobionymi i pirackimi: określenie skutków gospodarczych) handel towarami podrobionymi i pirackimi stanowił do 2,5% całkowitej wielkości handlu globalnego w 2013 r., przy czym w samej UE odsetek ten był jeszcze wyższy i wynosił do 5% całkowitej wielkości przywozu.

Analiza przeprowadzona w 2016 r. wykazała również, że podmioty zajmujące się handlem towarami podrobionymi i pirackimi z reguły przewożą te towary skomplikowanymi trasami. Aby uzupełnić tę analizę, w niniejszym sprawozdaniu skoncentrowano się na kwestiach związanych z pochodzeniem towarów podrobionych w podziale na sektory oraz na zidentyfikowaniu gospodarek wytwarzających takie towary oraz państw, które pełnią funkcję punktów tranzytu w handlu tymi towarami.

Analiza wykazała, że Chiny są wiodącym światowym producentem towarów podrobionych we wszystkich zbadanych kategoriach, przy czym Hongkong (Chiny), Zjednoczone Emiraty Arabskie i Singapur pełnią funkcję światowych centrów handlu towarami podrobionymi. W trakcie analizy ujawniono również wiele regionalnych i sektorowych sposobów działania.

Niniejsze sprawozdanie opiera się na dwóch równie ważnych kwestiach politycznych. Pierwsza z nich dotyczy wpływu przestępczości i nielegalnego handlu na dobre rządzenie, bezpieczeństwo publiczne i praworządność. Druga kwestia dotyczy negatywnego wpływu handlu towarami podrobionymi na przewagę konkurencyjną posiadaczy praw przysługującą im z mocy prawa, a tym samym na innowacyjność, zatrudnienie i długoterminowy wzrost gospodarczy.

W ramach OECD badanie to zostało przeprowadzone przez grupę zadaniową ds. zwalczania nielegalnego handlu oraz forum wysokiego szczebla ds. ryzyka, które koncentruje się na badaniach opartych na dowodach i zaawansowanej analizie, aby wspierać decydentów w analizowaniu i właściwym zrozumieniu słabych punktów rynku, które są wykorzystywane i tworzone przez podmioty parające się nielegalnym handlem.

Sprawozdanie zostało przygotowane przez Piotra Stryszowskiego, starszego ekonomistę, i Florence Mouradian, ekonomistkę z Dyrekcji ds. Administracji Publicznej i Rozwoju Terytorialnego OECD, wspólnie z Michałem Kazimierczakiem, ekonomistą z europejskiego obserwatorium do spraw naruszeń praw własności intelektualnej EUIPO, pod nadzorem Stéphane'a Jacobzone'a, doradcy w ramach OECD, oraz Nathana Wajsmanna, głównego ekonomisty EUIPO. Autorzy są wdzięczni Peterowi Avery'emu (OECD) za jego wkład.

Ponadto autorzy pragną podziękować ekspertom OECD, a mianowicie Dominique'owi Guellec'owi, Przemysławowi Kowalskiemu i Monice Sztajerowskiej, którzy podzielili się swoją cenną wiedzą i spostrzeżeniami. Autorzy chcieliby również podziękować ekspertom z państw należących do OECD i uczestnikom szeregów seminariów i warsztatów za ich cenną pomoc. Szczególne wyrazy wdzięczności należą się Asratowi Tesfayesusowi z Urzędu ds. Patentów i Znaków Towarowych Stanów Zjednoczonych oraz Nikolausowi Thummowi ze Wspólnego Centrum Badawczego Komisji Europejskiej.

Sekretariat OECD pragnie podziękować Liv Gaunt, Fionie Hinchcliffe i Andrei Uhrhammer za wsparcie redakcyjne i pomoc przy opracowywaniu sprawozdania.

Analizy ilościowe przeprowadzone w ramach tego badania opierały się na bogatej, globalnej bazie danych na temat zajęć celnych udostępnionej przez Światową Organizację Celną i uzupełnionej regionalnymi danymi przekazanymi przez Dyрекcję Generalną Komisji Europejskiej ds. Podatków i Unii Celnej, amerykańską Agencję Cel i Ochrony Granic oraz amerykańskie Służby Imigracyjne i Celne. Autorzy pragną podziękować tym instytucjom za udostępnione dane i cenne wsparcie.

Streszczenie

Handel towarami podrobionymi i pirackimi jest zjawiskiem globalnym, którego zakres i skala rośnie. Globalizacja, ułatwienia w handlu i wzrost znaczenia gospodarczego własności intelektualnej z jednej strony napędzają wzrost gospodarczy, zaś z drugiej strony dostarczają siatkom przestępczym nowych możliwości poszerzania zakresu i skali ich działalności, co wiąże się z poważnymi, negatywnymi konsekwencjami dla gospodarki i społeczeństwa. Handel towarami podrobionymi i pirackimi odbija się również negatywnie na możliwości dobrego rządzenia, podważa zasadę praworządności i osłabia zaufanie obywateli do rządu, co może w końcowym rozrachunku stanowić zagrożenie dla stabilności politycznej.

Podmioty zajmujące się handlem towarami podrobionymi i pirackimi z reguły przewożą te towary skomplikowanymi trasami, na których wyznaczają wiele punktów pośrednich. Punkty tranzytu są wykorzystywane do (i) ułatwiania fałszowania dokumentów w taki sposób, aby ukryć pierwotne miejsce rozpoczęcia podróży, (ii) tworzenia ośrodków dystrybucji towarów podrobionych i pirackich oraz (iii) przepakowywania lub ponownego znakowania towarów. Ponadto, choć lokalne organy ścigania w większości przypadków zajmują się przypadkami przywozu towarów podrobionych, towary przewożone często nie stanowią przedmiotu ich zainteresowania, co zmniejsza prawdopodobieństwo ich przechwycenia.

W badaniu przeprowadzono analizę złożonych szlaków wykorzystywanych do celów prowadzenia handlu towarami podrobionymi i pirackimi na szczeblu globalnym. Należy podkreślić, że wzrost liczby zgłaszanych przypadków zajęcia towarów przez organy celne, jak również wzrost liczby zgłaszanych danych szacunkowych dotyczących źródeł towarów podrobionych (tj. wyniki GTRIC-E), nie muszą świadczyć o tym, że dana gospodarka jest istotnym producentem towarów podrobionych. W ramach analizy przeprowadzonej w niniejszym badaniu wykorzystano szereg filtrów statystycznych, co przyczyniło się do lepszego wyjaśnienia roli istotnych krajów wysyłki. Zidentyfikowano w niej gospodarki produkujące towary podrobione oraz punkty tranzytu mające kluczowe znaczenie dla dziesięciu najważniejszych sektorów szczególnie narażonych na zjawisko podrabiania. Sektory te obejmują szereg różnorodnych, podlegających wymianie handlowej towarów konsumenckich o dużym znaczeniu w kontekście praw własności intelektualnej, od dóbr szybko zbywalnych, takich jak żywność lub kosmetyki, po produkty B2B, takie jak części zamienne i komputerowe układy scalone. W ujęciu łącznym zyski uzyskane z handlu towarami podrobionymi w tych sektorach wyniosły 284 mld USD w 2013 r. (208 mld EUR w 2013 r.), co stanowi ponad połowę całkowitych szacowanych zysków z handlu towarami podrobionymi.

Z analizy wynika, że Chińska Republika Ludowa (zwana dalej „Chinami”) jest czołowym producentem towarów podrobionych w dziewięciu spośród dziesięciu analizowanych kategorii. Szereg gospodarek państw azjatyckich, takich jak gospodarki Indii, Tajlandii, Turcji, Malezji, Pakistanu i Wietnamu, również pełni funkcję istotnych producentów towarów podrobionych w wielu sektorach, choć ich rola jest znacznie mniejsza niż rola Chin. Turcja wydaje się pełnić funkcję ważnego producenta towarów podrobionych w niektórych sektorach – takich jak sektor wyrobów skórzanych, żywności i

kosmetyków – towary produkowane w tych sektorach przewozi się do UE przy wykorzystaniu transportu drogowego.

W danych zidentyfikowano szereg punktów tranzytu istotnych z perspektywy handlu towarami podrobionymi, tj. Hongkong (Chiny), Zjednoczone Emiraty Arabskie i Singapur, które prowadzą handel towarami podrobionymi w odniesieniu do wszystkich analizowanych kategorii produktów. Towary podrobione są przywożone w dużych ilościach w kontenerach, po czym wysyła się je dalej w małych paczkach drogą pocztową lub przy wykorzystaniu usług kurierskich.

Ponadto zwrócono uwagę na pewne istotne regionalne punkty tranzytu. Na przykład szereg gospodarek Bliskiego Wschodu (np. gospodarki Zjednoczonych Emiratów Arabskich, Arabii Saudyjskiej i Jemenu) pełni funkcję istotnych punktów tranzytu w kontekście wysyłania towarów podrobionych do Afryki. Cztery punkty tranzytu – Albania, Egipt, Maroko i Ukraina – odgrywają szczególnie istotną rolę w kontekście redystrybucji towarów podrobionych, które mają trafić na rynek UE. Z kolei Panama pełni funkcję istotnego punktu tranzytu w odniesieniu do towarów podrobionych, które mają trafić na rynek Stanów Zjednoczonych.

Z danych wynika również, że na wielu szlakach handlowych towary podrobione przewozi się głównie przy wykorzystaniu niewielkich przesyłek i paczek, co jest spowodowane malejącymi cenami usług pocztowych i kurierskich oraz rosnącym znaczeniem internetu i handlu elektronicznego w handlu międzynarodowym. Przesyłki zawierające mniej niż dziesięć towarów stanowiły średnio około 43% wszystkich przesyłek.

Wyniki tej analizy mogą wnieść wkład w dyskusje polityczne pomiędzy poszczególnymi rządami lub w dyskusje prowadzone na szczeblu regionalnym lub światowym, których celem jest zapobieganie handlowi towarami podrobionymi i pirackimi, zmniejszanie zakresu tego zjawiska i zniechęcanie odpowiednich podmiotów do parania się tym procederem. Analiza może przyczynić się do opracowania działań politycznych lepiej dostosowanych do sytuacji w tym obszarze oraz do wzmocnienia ram zarządzania ustanowionych w celu przeciwdziałania zagrożeniom związanym z tym procederem. W sprawozdaniu wzywa się do dokonania głębszej analizy w celu opracowania ram skutecznego egzekwowania prawa i zarządzania odnoszących się do trzech obszarów:

- roli wolnych obszarów celnych w operacjach przeładunkowych;
- problemów związanych z wykrywaniem małych przesyłek;

specyficznych cech ekonomicznych gospodarek pochodzenia podrobionych towarów, uwzględniając stosunek ilościowy między intensywnością podrabiania a wskaźnikami wolnego handlu, jakością sprawowania rządów i uczciwością podmiotów sektora publicznego.